

Leta 1788. se je tedaj izročilo grofu Vincenciju Thurnu, lastniku graščine, mesto z vsemi pravicami, dohodki in svobodsčinami, s sodnijo in premoženjem proti temu, da graščina vzdržuje sodnika, prevzame vsa bremena in dolgove ter odrajuje davek. Graščinski lastnik pa je obljubil meščanom pustiti njih pravice gledé posestva, hiš in rokodelstva. Grajski gospod je 1795. l. mestu celó dovolil, da si sme voliti župana; to se zna s pravicami, katere mu bode dovolil. Takó je mesto izgubilo sameupravo in pravice, katere so mu podelili razni vladarji, ter je prišlo pod grajsko upravo kakor za časa Ortenburških grofov. Leta 1840. pa je dobilo mesto cesarsko okrajno gosposko.

Tako stara je tudi Radovljiška fara, ki je bila v starih časih zeló velika. Že 1323. leta za časa Oglejskega patrijarha Pagana se nahaja v zapisniku kranjskih farâ. L. 1348. se nahaja v Radovljici župnik Viljelm de Cucagna. Ko so na Kranjskej gori in na Dovjem sezidali cerkvi, podaril je Oglejski patrijarh Ludovik 1362. leta takratnemu župniku Henriku in njegovim praviim naslednikom pravico tema duhovnijama postavljeti namestnike, ki so jim pa bili podložni. Potrjevati duhovne za Kranjsko goro je 1363. leta izročil ravno óni patrijarh Ortenburškemu grofu Otonu in njegovim dedičem, ki so bili tudi patroni farne cerkve sv. Petra. Vpljiv Radovljiških župnikov je bil takó velik, da jim je bil izročen arhidijakonot kranjske in slovenske meje. Henrikov naslednik je bil 1380. leta Jakob. Ko je izmrla rodovina Ortenburgov, prešla je 1421. l. pravica patronata na Celjske grofe, za poslednjim Celjskim grofom pa Habsburškim vojvodam. Ko je pa 1461. leta cesar Friderik IV. takratnega Radovljiškega župnika Leonarda pl. Jamničarja imenoval prvega Ljubljanskega škofa, daroval je njemu in njegovim naslednikom vse dohodke Radovljiške fare. Ti so imeli odslej tu svoje namestnike.

Naj se tu omenijo še nekateri slavni možje iz Radovljice. Gašpar Globočnik in Jože Matej Preširen sta bila profesorja modroslovja; prvi je izdal 1698. l. pesmi v latinskem jeziku. Najslávnejši za nas je pa Anton Linhart, rojen 11. decembra 1755. leta; opravljal je razne državne službe ter umrl 1795. l. kot deželni tajnik. Iz francoščine je preložil na slovenski jezik dve veseloigri „Županova Micika“ in „Veseli dan“ 1790. leta.

Sedanje mesto ima po številjenji od dnè 31. decembra 1880. l. 664 prebivalcev,* ki se živé z obrtnijo, kupčijo, največ pa s poljedelstvom. Jako lepa je farna cerkev sv. Petra, sezidana v gotiškem slogu. Za njeno notranjo olupšavo se mnogo trudi sedanji v. č. g. župnik J. Bononi, kakor tudi sploh za povzdigo krščanskega duhá.

Setev za nebesa.

Nek pobožen človek je velik del svojega premoženja razdelil med siromake, ter je potem sam živel v pomanjkanji in potrebi. Ko so ga ljudje vprašali, zakaj je takó radodaren ter samega sebe pozabi, odgovoril jim je: „Na tem svetu moram pridno sejati, ako hočem na ónem svetu obilo žéti.“

*) Kamenik 2452, Kranj 2313 in Loka 4051 prebivalcev. Ker nam pri spisovanji prvih treh obrazcev še ni bila pri rokah dotična knjiga, naj se tu popraviti blagovoli.